

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

ČASOPIS VĚNOVANÝ ZÁJMŮM KŘESŤANSKÉHO VYCHOVÁNÍ.

Pojem duše v dnešní psychologii.

Podává *Dr. Josef Kratochvíl.*

(Konec).

II.

Nejdůležitějším zástupcem psychologického voluntarismu je německý filosof Vilém Wundt, jenž speciálně se snaží dokázati nemožnost aplikace pojmu substance na vnitřní reálnost. Jemu duše není než souhrn jevů duševních, jež poznáváme sjednocené u vědomí a přecházející řadou vývojových stupňů k myšlení logickému a svobodnému chtění. Není třeba, učí Wundt, předpokládati za substrát duševních jevů nějakou podstatu, nějaký konkrétní princip, jenž by se neměnil při přechodných změnách vědomí, hlavně proto není ho třeba, ježto princip takový ničeho nevysvětluje. Určující podmínku jednotlivých duševních jevů nemožno nalézt jinde než zase v jiných duševních jevech. Nad to nedopustí zkušenost, abychom mohli nějak vyzpozorovati stopy takové existence; to, co zkoušíme, jsou jevy psychické, jež tvoří vespolek cosi jednotného, organizovaného, což nazvati možno duší. Základní tedy myšlenka Wundtova jest, že duševní stavy, jež prožíváme, úplně si stačí a že nevyžadují za podklad nějaké substance. Poslední toho důvod je činná ona forma, jež provází kterýkoliv projev duševního života, a kterou Wundt nazývá Chtění.

Můžeme vysvětliti jistý stupeň energie duševní v každé jednotlivé změně vědomí, tak že vědomí značujíc to, co zůstává při všech změnách obsahu, slouží k jich sloučení; odtud jednota vědomí. Avšak netřeba mysliti, že takové Chtění by bylo něco stálého; naopak je pouhou činností a ničím jiným než činností, dějem, konem. Značí-li poslední podmínku upevnění jednotlivých duševních prvků v určité skupiny (předměty vnější) nemožno je samo pokládati za předmět. Vědomí v sobě je synthese, jež by se nemohla utvořiti, kdyby vědomí nebylo v podstatě činné. Podobné známky rozlišující fakta duševní od fysických, jako spontannost, svoboda, význam a cíl, jen potud jsou vysvětlitelné, pokud klademe chtění jako základní princip vědomí. Je to impuls, jenž určuje všechny psychické jevy, jenž se různě jeví dle různého obsahu.

Samo myšlení logické t. j. vzájemný vztah mezi ideami možno dle Wundta vysvětliti jakožto zvláštní formu vůle, je-li dán vnitřní člen

mezi představou, obrazem, ideou s jedné, vnitřní činností pozorností, vnímáním se strany druhé. Představa není než reakce vědomí a parte objecti, kdežto pozornost je táž reakce, ale a parte subjecti. Znamky svobody, individuality, originality a základní zákony vnitřního života, jako vzrůst duševní energie, schopnost tvořiti stále nová fakta (funkce synthetická) schopnost tvořiti z jevů jednoduchých složitě, předpokládají původní, nevyčerpatelnou činnost vědomí. —

Doufám, že kratičkový tento výklad Wundtovy nauky pro naši otázku dostačí. Přístupme hned k jejímu posouzení dle zmíněné práce prof. de Sarlo. Wundt, jak výše jsme poznali, klade za základ duševního života impuls, činnost, chtění, ale vše to, praví prof. de Sarlo, visí ve vzduchu. Možno snad pochopiti nějaké chtění, nějakou formu činnosti bez subjektu, bez realního bytí, jehož způsob činnosti by to naznačovalo? — Wundt cítí jako by tajemnou jakousi hrůzu před pojmem substance, ježto prý implikuje stálost, kdežto v duševním životě vše se mění, energie do nekonečna vzrůstá, vše stále nově se rodí. — Budiž; ale takové stále tvoření, takové vysvětlování činnosti nebude zajisté mimozákonné, nebude náhodné, nýbrž vyplyne vždy také z jistých pravidel i při onom nekonečném růstu, a bude tu tedy přece jen vždy cosi stálého, — zákon, jímž se vysvětluje činnost. Činnost pak sama od koho neb čím jest tvořena? Ono stále tvoření nového je z ničeho? Stvoření však z ničeho předpokládá Všemohoucnost, jež by pouhým budiž mohla vyvolati celý svět z ničeho. O wundtovské synthesi však nevíme ani jak ani čím silou vznikla. Tím více, uvědomíme-li si, že Wundt snaží se dokázati, že synthese myšlenková nemá ničeho společného se synthesí chemickou, v níž prý není než zdánlivý výklad vlastností, které již dříve utajeně byly v jednotlivých prvcích a které vždy možno předvídati a vyvoditi z primitivních podmínek.

Není-li ve vnitřním životě nic jiného realního, aktualního než jednotlivé jevy duševní, nemožno pochopiti, jak z jejich souboru a komplikace by mohlo vzniknouti něco nového, původního. Kdo dává těmto prvkům sílu, aby se sjednotily? Jsou prvky ty snad bytostí obdařené silou a zvláštními vlastnostmi? Jak pak máme nazvati cit neb myšlenku oddělené od vědomí t. j. oddělené od čehosi vyššího, rozlišeného? Nezbude pak nám tu po odstranění individualisace pouhá, prostá abstrakce? Kdežto je možno pochopiti atomy, prvky hmotné o sobě, obdařené vlastnostmi a řízené zákony, ježto jsou nezávislé od vědomí, prvky duševní mají svou jsoucnost jedině v tom, když je poznáváme, když se jeví vědomí, když náležejí nějakému životu duševnímu. Cit tedy neb snaha o sobě, nenáleží-li něčí duši, nejsou ani duševní prvky, obsahují v sobě odpor, nejsou zkrátka ničím.

Ovšem psychologové tohoto směru našli brzy záchranu, ale tím právě stali se obětí illuse. Za podklad jednotlivých jevů kladou „soubor, součet“ jevů psychických, jako by nebylo jasno, že „soubor“ „soujem“ „součet“ atd. jsou pouhá slova, pouhé flatu vocis, nepřipustíme-li něco objektivního, co by slučovalo jednotlivé ony prvky. Soubor, součet o sobě bez jiného principu, jsou reální jen v subjektu, jenž schopen jest tvořiti soubor, činiti součet atd. Pokládati tedy za podklad jednotlivých duševních jevů jejich součet, jejich sumu, nemá smyslu, není-li tato suma reální, není-li aktuovaná něčím, co nemožno smísiti s prvky oné sumy, onoho součtu.

Konečně Wundt sám, když tvrdí, že složitě představy se tvoří z jednoduchých počitků, dodává, že výsledný fakt duševní není obsažen v datech prvotních, tak že bychom je mohli pokládati za equivalentní se s jich součtem, nýbrž že je to akt nový, jenž jako takový ukazuje novou formu synthese.

Zde, jak patrně, užívá Wundt slova akt, jež je tak významné obsahuje-li v sobě činitele, konkrétní princip, ne jako pouhé funkce, jako prostého „fakta“, nýbrž jako původce činnosti. Zdá se tedy, že metafysicko-psychologický systém Wundtův má základ v nepozorovaném snad přehození úkolu appercepce a vědomí: chceme-li vysvětliti vědomí bez duše t. j. pocítujeme-li nutnost nečiniti z vědomí samého nic jiného než formu neb modifikaci činnosti duševní, klademe za subjekt a základní princip vnímání, chtění, tedy pouhou prázdnou činnost, *actus purus*, čirý kon. Jsme-li však nuceni objasniti nějak takovou činnost a určití, jak konkrétně se vysvětlí, klademe vědomí, jež dříve bylo aktem vnímání, jako subjekt vnímací činnosti, appercepce. Jak patrně, akt se stal subjektem aktu, což si přirozeně odporuje. Vůbec chtění a vnímání jsou divná slova. Mnozí filosofové se domnívali, že možno z nich učiniti základní principy duševního života; nepozorovali ovšem, že mají jen tehdy význam, vztahují-li se k určitému subjektu, z něhož vycházejí. Činnost, vnímání o sobě, jsou prázdné pojmy, jež nedocházejí obsahu z ničeho jiného než z konkrétního principu, jehož jsou úkazy a výrony.

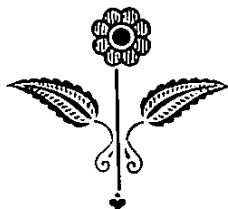
A možno snad chápati chtění, formu vnitřní činnosti, bez známky individuality? Již jakákoliv forma činnosti, značí-li něco určitého, musí býti individualisována. Vnitřní pak spontánnost má úplně trvání své v jednotlivém subjektu, z něhož vyplývá. To uznává jasně Höffding ve své „Psychologii“ str. 87: „Aber geistige Existenz hat die Erinnerung, die Synthese zur Grundform: und die Synthese setzt Individualitäten voraus. Die körperliche Welt zeigt uns keine wirklichen Individualitäten; solche kennt erst der psychologische Standpunkt, von welchem aus innere Mittelpunkte der Erinnerung, des Wirkens und Leidens entdeckt werden.“ Ze všech psychických funkcí chtění právě nejvíce žádá individuum. Kdežto rozum je všeobecný, objektivní, vůle svou vlastní podstatou požaduje individuum: Chápeme zajisté jasně rozumový vztah, zákon, snad i celý systém vztahů a vzájemných řad; nikterak však nemůžeme si utvořiti pojem pozornosti neb vůle, jež by nebyla produktem jednotlivého konkrétního principu. Nechceme-li tedy odvozovati individualitu z těla, když bychom totiž pokládali vnímání a vůli za funkci organismu, musíme připustiti princip *sui generis*, jenž svou povahu osvětluje jevy duševními, princip, jehož činnost i bytí je dáno vnitřním životem a jehož zákonem je vývoj a vzrůst.

* * *

Dnešní psychologie tedy neuznává duši vně neb nad duševními jevy, nepřijímá ji jako prvou příčinu jevů vnitřních, nevidí v ní prostředek k řešení jednotlivých psychologických záhad, nýbrž jen jakýsi podklad psychologického zkoumání, od něhož možno odezíratí. Zajímavě, jak často ve vědě upadáme v extremy!

Stará psychologie snažila se jen prozkoumati podstatu duše a zcela bez povšimnutí ponechávala její život, jenž jeví se v jednotlivých psychických jevech; podstatu duše vysvětlovala jedině zkoumáním a spekulováním o jejich přívlastcích, jako jednoduchost, nesmrtelnost atd. atd. — Dnešní psychologie naproti tomu studuje a zkoumá jen jednotlivá fakta psychická a zcela zapomíná na subjekt, na podklad různých těch fakt. Správná metoda je zajisté uprostřed obou extrémů: Abychom mohli jasně chápati jednotlivé stavy duševní, když jsme je vysvětlili o sobě a ve vzájemném jejich vztahu,

nutně musíme zajisté také přihlížeti k jejich podkladu, k reální a konkrétní jednotě, z níž akty ony vycházejí, jejíž jsou výrazy. Jak krásný to úkol psychologie novo-thomistické, jež stavíc na staré psychologii, snaží se přihlížeti k výzkumům psychologie nové. Ovšem i zde bohužel dosud málo si všímáno správné této metody.

Z učitelských rozjímání sv. Jana de la Salle.

Podává Fr. Janovský.

Pokračování.

VII.

Jest i kárati a trestati.

„Metla a kárání dává moudrost; ale pachole, kterému se dopouští vůle jeho, zahanbuje matku svou.“ Přísl. 29, 15.

1. Horlivost o spásu duše — jeví se i napomináním, káráním, trestáním podřízených, chybuji-li. V té příčině ukázal Kristus Pán kolikrát svou horlivost. Vyhnal kupce a prodavače z chrámu jerusalemského, ba spletl si na ně i bič z provázků. Přísně pokáral fariseje nemoha snést jejich pokrytství, pýchy a falešné zbožnosti; spokojovali se sobcové tito, že druhé učili, sami však nekonali, čeho na druhých žádali; sebe vychvalovali, spolublížního posuzovali. Ježíš Kristus vyčtl jim veřejně všecko to pokrytecké chování a právem je pokáral. I apoštolům a jiným osobám, mluvil božský Spasitel mnohdy do duše.

S v. P a v e l přísně domluvil Korintanům, že nechali mezi sebou člověka pohoršlivého, místo aby ho vyobcovali, čímž by se nešťastník onen vzpamatoval a pokání činil. Z příkladů těch vidno, že naší povinností jest chyby žáků trestati. Děti obyčejně jen proto jednají proti povinnosti, že málo uvažují. I budtež napominání, domluvy a tresty takové, aby chovanci byla poskytnuta příležitost rozvážiti si vinu a rozmysliti bdělost, by budoucně nedopustil se chyby, pro niž nyní pokáran.

2. Člověk jest od přirozenosti už tak ku zlému nakloněn, že mu skoro rozkoší zlo páchat. Toť znamenati zejména u dětí; že duch jejich ještě nedostatečně vyvinut, nerozvažují, tak že se zdá, jakoby jen proto žily, aby ukojily své mladistvé náruživosti, aby hověly svým smyslným pudům. Upozorňuje nás na to Duch svatý, vece: „Bláznovství přivázáno jest k srdci pacholete, ale metla kázně vyžene je.“ Přísl. 22, 15.

Aby tedy duše taková uchráněna byla pekla, udělejme, co nám Boží moudrost sama praví. Necháme-li dítěti všecku vůli, snadno zahyne a rodičům mnoho starostí nadělá; vždyť chyb a poklesků jeho bude přibývati, zlozvyky budou se zmáhati, a bude pak těžko je odstraniti. Dlužno tudíž, by všichni, kdož se zabývají výchovou dítek, když potřebí, řídili se dle sv.

Pavla mírně kárajíce, „aby usmyslili sobě a dobyli se z osidel ďábla od něhož u vězení držání jsou k jeho vůli.“ II. Tim. 2, 26.

Jakožto vůdcové svěřených chovanců vynaložte všelikou péči, abyste jim dopomohli k svobodě dítek Božích, kterou nám získal Ježíš Kristus svou smrtí. Proto mějte pohotově dva prostředky: tichost a trpělivost, pokárání a trest.

3. Byli byste před Bohem sami vinnými, kdybyste vinníků nekárali; sami byste trestu neušli, kdybyste v této příčině byli bázlivi a nedbalí; vždyť jakožto zástupcové rodičův a pastýři duší svěřených jste povinni nad chovanci bdíti „a máte jednou počet vydati za duše jejich.“ Žid. 13, 17. Vězte, že za chyby dítek, kteréž nemohou ještě sebe samých řídit, budete zodpovědni na soudě Božím, jako byste se chyb těch sami byli dopustili; mohli jste je zameziti, a nezamezili.

Velekněz Heli jest zde odstrašujícím příkladem. Věděl, že synové jeho nedůstojně si vedou, a přece jich nekáral; i oznámil mu Hospodin prorokem Samuelem, že přísný vykoná soud nad domem jeho. Stalo se.

Přílišná shovívavost — toť dcera nedbalosti; matka vzdoru, kořen nestoudnosti a pěstounka kde jakého přestupku. (Sv. Bernard.)

VIII.

Jak káratí a trestatí.

„Sluší na služebníka Páně, aby s mírností trestal ty, které se protiví pravdě, zdaž by snad někdy dal jim Bůh pokání k poznání pravdy, aby usmyslili sobě a dobyli se z osidel ďábla, od něhož u vězení držání jsou k jeho vůli.“
2. Tim. 2, 25, 26.

1. Málo by prospělo káratí a trestatí, kdyby se to nedálo pravým způsobem. Aby povinností oné dobře bylo vyhověno, budiž vychovatel veden Duchem svatým a hnut milostí Boží; jednej opatrně, jednej moudře. Že děti, zrovna jako dospělí, jsou rozumné bytosti, nesmí se s nimi — jsou-li kárány — zacházeti jako s němou tvář. Spravedlivé jest je káratí; jest je přesvědčiti, že chyba, které se dopustily, zasluhuje trestu — přesvědčiti, že jsouce křesťany mají se zaslouženému pokárání ochotně podrobiti, aby takto minulé napravily, budoucně pak pozor si daly a se polepšily. Takovýto vychovatel dojde obliby u rozumných lidí, svolá požehnání Boží na svou práci a dojde vděku i u těch, jež musil pokárati; docílí více, než kdyby jenom krásnými slovy lichotil; lichocením by dítky jenom klamal, chyb jejich by nechával, polepšení nemožným by činil.

Dávali jste si dosud pozor, abyste kárali žáky se zřetelem na Boha? Netrestali jste unáhleně, netrpělivě, zlostně? Pamatovali jste na polepšení chybujících, či chtěli jste se jim jenom pomstíti, že vám způsobili něco nepřijemného? Vedla vás láska či vrtochy?

2. Ač sv. Pavel napomíná učeníka Tita: „Tresci je přísně, ať jsou zdrávi u víře.“ Tit. 1, 13. — ač totéž píše Timotheovi, přece podotýká, „aby s mírností trestal ty, kteří se protiví pravdě, zdaž by snad někdy dal jim Bůh pokání k poznání pravdy.“ II. Tim. 2, 25. Toť věru nejlepší prostředek získati srdce těch, kdož chybili.

Tak si vedl prorok Nathan vůči králi Davidovi, tak ho rozebral ze dvou velikých zločinů, z cizoložství a vraždy. Vypravoval mu podobenství o boháči, jenž vzal chudásovi ovečku jedináčka, ač sám měl množství ovec.

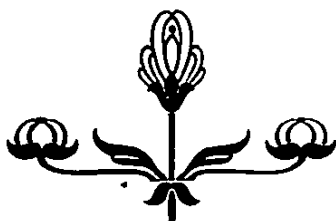
Prosté podání této nespravedlnosti popudilo hněv králův proti tomuto boháči tak, že ho odsoudil na smrt, načež doložil Nathan: „Ty jsi ten muž!“ II. Král. 12, 7. Vysvětlil mu své podobenství, vytknul mu ony dva zločiny, poukázal mu, co dodrodiní už přijal z rukou Božích; usvědčil ho, — jak nevděčně se k Bohu zachoval — a dosáhl, že vyznal král kajicně: „Zhřešil jsem Hospodinu!“ Tom. 12, 13. Stal se z něho skroušený kajicník.

Učiňte podobně, chybi-li vaši chovanci a jste-li nuceni je kárati. Zpozorujete-li na sobě rozvášněnost, varujte se, abyste v ní netrestali; vzešla by z toho škoda vám i dětem. Počkejte, až hněv pomine; až se uklidníte, až se Duchu svatému oddáte, trestejte klidně a mírně.

3. Ze strachu, jakž přičiněním proroka Nathana připadl na krále Davida, vidíte, jak užitečný tresty, jež provází mírnost a láska. . . . Ovoce rozumného trestu záleží v tom, by se kajicník skutečně polepšil. Trestá-li však kdo náruživě, na Boha se neohlídaje, nedosáhne, leč že si ho žák znechutí, že si usmyslí pomstiti se, že se roztrpčí.

Chcete-li tudíž, aby tresty vašim chovancům prospěly, trestejte je tak, aby Bůh byl spokojen, a chovanci aby mohli vyznati, že jenom vaše láska k nim a horlivost o spásu jejich duše přiměla vás k trestu tomu.

Je-li nezbytna přísnost, upotřeb jí jako otec a ne jako tyran. Povzbuzuje ukaž srdce mateřské, káraje ukaž srdce otcovské. (Sv. Bernard.)
(Příště dále.)

List ze Slezska.

Zajímavý, zároveň však i trapný spor povstal ve slezské rodině učitelké k vůli místům industrialních učitelek. Vyučování ženským ručním pracím na venkovských školách slezských vzalo teprve asi před 10 lety rozmach, a byly to většinou manželky učitelů samých, většinou ovšem nezkoušené, které za mírný honorář obecní převzaly učení toto, jelikož pro ně ve škol. rozpočtu zemském nebylo dotace.

Teprve r. 1897 počato se strany země industr. učitelky vypláceti, při čemž nezkoušené měly málo menší plat než zkoušené. Novou úpravou platů učitelských z r. 1901 bylo i industr. učitelkám platy zvýšeny a to zkoušeným po 50 kr., nezkoušeným po 40 kr. za 1 hod. týdně.

Mezi tím však rozmohl se počet zkoušených učitelek industr. (svobodných) tou měrou, že brzy nestačila pro ně místa.

Jak ony, tak i jejich rodičové a zástupci naléhají na úřady školské se žádostmi o službu místo manželek učitelských, které opět nechtějí se vzdátí, domnívajíce se míti starší právo. Těžké rozuzlení, a přece nutné!

Zvláště křiklavý pád se stal v Opavě. Tam v dětských útulnách byly dvě manželky učitelů dozorkyněmi za slušný plat, arci beze zkoušek a zatímně.

Když však obě místa měla být obsazena trvale, hlásilo se o ně vedle oněch dvou manželek více svobodných dívek učitelek a zkoušených.

Než nastojte! Protože oba učitelé jsou stranníky něm. radikální kliky radniční, v níž hlavní slovo vede soud. rada W. Kudlich, namáhal se tento všemožně, aby manželkám oněch dvou měšťanských učitelů (mají platu ročně asi po 3.300 K!!) místa uprázdněna byla trvale ponechána.

Ejhle, toť „vychovatelé“ a „zástupci práva a zákona“!

Na štěstí našel se rázný opoziční hlas, který špatnost tuto přibil na pranýř volaje: Snad ti dva páni učitelé své ženy uživí při tak skvělém platě a nejvýš nespravedlivo bylo by, vzíti chudým dívkám chléb i zaopatření k vůli kamaradství s jich muži. Nastala hádka, ale spravedlnost přece zvítězila a obě manželky odmrštěny.

Jak ošklivý to úkaz sobectví nejspinavějšího — se strany vychovatelů! Míti platu třeba 2400 K, vedle bytu a otopu a ještě bráti chléb od úst dívkám nemajícím ničeho kromě vzdělání!

Ať si takový sobec vmyslí v postavení otce takové dívky, na níž poslední groš vynaložil a ona pak po odbytých zkouškách nebo studiích sedí doma, jemu na obtíž, sobě na hanbu, lidem na posměch, rodině k zármutku!

Člověk nemusí být ani vzdělaný, jen míti trochu citu a právního vědomí, jen nepodlehající docela špinavému egoismu a uzná, kdo má pravdu!

V tom smyslu díváme se též na podobnou otázku, totiž: je-li správné, aby učitelka provdávši se měla místo své na dále podržeti.

Teoretické doktriny slečny Wiedermanovy a jí podobných bojovnic pro emancipaci ženskou arci připouštějí vše, t. j. aby vdaná učitelka vedle muže vydělávala na chléb, aby znaky mateřství do školy nosila, rodinu zanedbávala, t. j. dvěma pánům sloužila (a žádnému cele a svědomitě), v jistý čas dovolenou brala atd.

Ale soudný člověk bude soudit střízlivěji o takovém děsném moderním sobectví, které chce se dobře míti na útraty veřejné a chléb od úst bere dívkám nezaopatřeným, snad i opuštěným, na jichž pomoc čekají staří rodiče a bývalí živitelé.

Naše emancipované amazonky ať nemyslí, že svět se bude točiti kol jich libůstek a poslouchati jejich teoretické doktriny sebe lesklejší a učenější! V době, kdy sociální otázka nezaměstnaných, opuštěných, slabých atd. buší vždy rozhodněji na brány zemských sněmů a zákonodárce budí r. z. netečnosti, v době, kdy přibývá učeného proletariatu, kdy zámožnost neovně kráčí s inteligencí, zůstávají tisíce dobře vzdělaných dívek v chudobě a odkázané na veřejnost, nesmí se učeným doktrínám sl. Wiedermanové přikládati váhy, ale dlužno respektovati před vším zásadu a otázku životní. „Přejte chleba, komu třeba, připusťte i chudé a nezaopatřené k hodům života.“ V tom je více moudrosti, vědy a náboženství než tušíte. *Veritas.*

Výchova a vzdělání školní spisovatele Josefa Ehrenbergera, sídelního kanovníka na Král. Vyšehradě.

(Črta na oslavu jeho 90tých narozenin (* 22. července r. 1815).

(Pokračování.)

Za nějaký den dal na něj učitel ve škole, aby četl — měl čísti poprvé z německé knihy. Že by nějakého rozdílu mezi českými a německými písmeny bylo, ani mu nenapadlo, protože mu to nikdo nepověděl. „Já tedy četl“, líčí Ehrenberger, „dle starého návodu ze školy české g jako j, au jako ou, a každé písmeno na celou hubu vyslovuje. Ani jsem k teče nedošel, a strhl se takový chechtot po škole, že mi uši zaléhaly. Já přestanu, dívám se po žácích a s podivením znamenám, že se smějí mně. Podívám se na učitele — ten byl od samého smíchu celý modrý. Jářku, pro Pána Boha co pak se to děje — i myslím, že bude nejlépe s vlky výti, a nutím se také k smíchu, ale ona se mi ústa nastrojila jináč, a ze smíchu byl pláč. Tu se otevřely dvěře a do školy vešel místní pan kaplan a katecheta, jemuž se pater Franc říkalo. Byl to muž mladý, vysoký a bystrého vzezření. Ten na první podívání seznal, co se děje, promluvil několik slov, při kterých učitel i žáci jako by studem oči k zemi sklopili — a pak šel zrovna ke mně. Já bych mu byl k nohám padl jako svatému. Slýchaje od rodičů, že každý kněz kolikerou řeč uměti musí, čekal jsem bezpečně, že alespoň od něho slova srozumitelného uslyším — a tenkrát mne naděje nezklamala alespoň docela. Neboť když mne byl ten vlídný pán po tváři pohladil a pěkný obrázek mi daroval, doložil po mnohých německých slovech také po česku toto: „Ty musíš nic plakat — ty budeš naučit.“ — Ale tak těžko to z něho šlo, že jsem v tom sotva české zvuky poznal. Přece však jsem se zaradoval a zvláště tomu, že jsem tak mocného obhájce nabyt. Než bohužel! Žádná blaženost vezdejší není bez přísady. To jsem hned na cestě ze školy zkusil. Jestliže na mne sněhové hroudy včera jen jen přešly dělo se to dnes mnohem hůře, čehož příčinu jsem poznával v té domluvě, jaká se k vůli mně učiteli i žákům stala. A konečně když jsem již záda ani necítil, rozběhl se za mnou jeden již odrostlejší chlapec a tak mi do nohou vrazil, že jsem hned na zemi ležel. O zmrzlou půdu jsem si rozbil kalamář a nos, a tak přišel jsem do svého bytu s hořkým pláčem, inkoustem a krví až hrůza pokálen. Zamlčev takové nehody pravou příčinu ze strachu před novou mstou, svedl jsem všechno na to, že se mi noha smekla a tak že jsem k úrazu přišel. V ten den jsem opět nejedl a nepil a celou noc spát nemohl.“

Na zejtří přijda Ehrenberger do školy nemyslíl jináč, nežli že se ocitl v Jiřikovu vidění. Ten pater Franc musil míti šotka! Přece s žáky ze školy nešel — Ehrenberger nežaloval ani slovem -- a on věděl všechno! S náramným rozhorlením počal vyšetřovati -- a vyšetřil to tak, že asi deset chlapců notným pardusem poděleno bylo. „Já trnul“ praví Ehrenberger, „a přemýšleje o budoucnosti téměř hrůzou jsem umíral. Když mně pro malou domluvu k vůli mně utrpěnou kalamář a nos rozbili, tuť mi pro pardus nejméně hlavu utrhnou a hnáty přetlukou! Tak jsem kombinoval sám u sebe a zatřásl se po celém těle jako osyka. Ale ono nic — já měl pokoj ode všech a nikdo mi ani křížem stéblo nepřeložil. Netrvalo to však dlouho. Asi po témdni poznal jsem s úžasem, že mi s horším nepřítelem zápasiti bude nežli dotud. Odrostlejší kluci (bezpochyby těch s tím pardusem bratří, bratrance a známí), kteří již do školy nechodili a patera France se již nebáli, zdvihli proti mně úplnou

vojnu. Na setkání mnou strkali, bili mne, že jsem se již paty z domu vytáhnouti bál; a když jsem se jednou k večeru odněkud vracel, shluklo se jich na mne tolik, že jsem je ani sčísti nemohl, a tak si mne podávali a pěstěmi hladili, že jsem sotva domů trefil. Jařku: teď je konec — tady jde o život! — a z nehlubších záhybů tesklivého srdce něco mi pošeptalo: „uteč, uteč k rodičům!“ To bylo vnuknutí anděla strážce — já se ho také již nespustil; a když jednou v noci pěkně měsíček svítil a všecko všady spalo, já se potichu přistrojil, ze stavení se vykradl a pryč tentam!“ —

Nabrodív se Ehrenberger závějemi až do zahynutí, dostal se konečně na ujetou císařskou silnici od Svitav a bylo vyhráno. Doma právě na předední vstávali. Teprve nyní Ehrenberger si vzpomněl, jak mu otec nařizoval, aby z Němec neutikal — sice žc se mu zle povede; Ehrenberger však spoléhaje se na povědomou přímluvu matčinu vešel bez otálení do světnice s náramným pláčem. Teď se strhl shon! Všichni domácí ho obklopili rovněž s hlasitým pláčem — matka se ho ani nalíbat a naobíjmat nemohla — a když svoje utrpení vypravoval, tu i z jeho příchodu poněkud mrzutý otec slzel. Když jim všem pláčky došly, promluvila matka určitě a pevně: „Doma zůstaneš, ani na krok do Němec nepůjdeš! Proto jsem tě nevychovala, aby tě Němci ubíjeli. Však nebožtík dědeček také neuměl německy a přes třicet let rychtářoval a byl vážen jak v obci tak u úřadu. Také ty bez té hatlaniny člověkem zůstaneš!“ — A při tom zůstalo. Ehrenberger se zponenáhla vpravil do koleje svého předešlého života, navštěvuje opět domácí školu a zastává hodnost staršího ministranta nanovo. A když kamarádům o svých německých osudech vypravoval, poslouchali ho s takovou úctou jako nově odvedení vojáckové vousatého vysloužilce z francouzské vojny.

Tak uplynul zbytek zimy, uplynulo jaro a léto — i přiblížil se podzim a spolu s ním ta doba, kdež studenti z prázdnin a na novo do škol odcházeli. Ehrenberger opět pozoroval při rodičích tajné rokování, které se ho týkalo, a očekával s napjetím, co z toho vypadne. A ono vypadlo tolik, že Ehrenberger zároveň se studenty na cestu se strojiti musil a sice do Poličky do třetí třídy na hlavní školu. V tom Ehrenberger ihned poznal ten plán s tou studií, jsa docela spokojen, neboť jen před Němci měl respekt, a v Poličce Němci nebyli — alespoň tam nikdy před tím německy mluvíti neslyšel.

Avšak hned v první den po svém příchodu na místo nastávající studie měl malou šrůtku s městskou mládeží, se svými novými spolužáky. Vidouc jej ta rozpustilá cháska v manželstevkách, v šosaté kazajce a v kulaté čepici s beránkem bez stínidla, počala se mu posmívati, říkajíc cosi jako: „chrapoun, rejhan, brslenkář“ atd. Ale Ehrenberger nebyl líný, přečetl těm malým měšťáčkům žalm o šosařích, o karabáčnicích a o tom, jak páni z města do vsi pro kus chleba chodívají — také asi dvěma ukázal, jak širokou a spádnou dlaň měl — a byl pokoj. — „Ale jináče to vypadalo ve škole,“ vypravuje Ehrenberger. „S hrůzou jsem pozoroval, že ačkoli v Čechách a mezi Čechy se nalézám, přece pouhými Němci obklopen jsem. Učitel (vlastně pan profesor), neveliký, filigránový, od neštovic potrhaný panáček byl vlastně učiněný Čech (jak ho německých slov neněmecké vyslovování prozrazovalo) — ale němčinu drmolil neustále. Jen když někomu vynadati chtěl, mluvil česky, jak jsem to na sobě zkusil. Neboť když se mne jednou na cosi ptal, a já otázce nerozuměje mlčel, tu spustil na celá vrata: „Ty osle! ty hňupe! ty sedlský pohůnku!“ atd. Při takových českých rozmluvách měl v obyčeji po každé čiperné přezdívce slovíčko „tedy“ klásti; a poněvadž v němčině neustále „also“ říkal: tu jsem dle své prosté logiky na to přišel, že to německé „also“ nic jiného není,

nežli ono české „tedy“. A to bylo první německé slovo, kterému jsem ovšem na cestě vlastního bádání vyrozuměl. K prvnímu čtvrtku jakožto ke dni feriálnímu dostali jsme na vypracování domů písemný úkol. Pan profesor diktoval: „Deutsche Aufgabe“. — Všickni psali za ním, co mluvil — já také. Na české škole nám říkal učitel, že se tak má psát, jak se řádně a náležitě vyslovuje. Já se toho pravidla držel a počnu: „Dag-če“; mezi tím mi slovo Aufgabe v uších zněti přestalo — a já na místě Aufgabe napsal Oktabe. Co dále následovalo, psal jsem tím samým pravopisem, a nevěda vlastně co s tím, přepsal jsem všechno bez proměny na čistou čtvrtku papíru — a tak to milé Dajče Oktabe v pátek ráno odevzdám. Pro věčné slitování, to byla vřava! Učitel přehlížeje ta Aufgabata padl na moje a takovým smíchem je pozdravil, že se mi z toho na nic dělalo. Pak co tam psáno bylo, nahlas předčítal — a aby pravopisné poklesky lépe odkrýti mohl, také to slabikoval, při čemž od bouřlivého smíchu celá škola se až třásla. Konečně mi vešel z lavice vyjiti, na místo hanby se postavití a tam mi vlastnoručně jako nějaký čestný řád to Dajče Oktabe na knoflík u kazajky pověsil. Že si napotom hodnou chvíli svůj vtip o mě brousil, a že mi asi tucet „oslů, hňupů, selských pohůnků a tedy“ při tom nastrkal, rozumí se samo sebou. Já trpěl a mlčel, mysle, že to tak býti musí, a jen to nestoudné vytýkáni původu ze selských rodičů mě nevyslovitelně bolelo“.

Druhou hodinu měl odbývati pater katecheta. To byl právě takový pán jako učitel; pořád jen německy a věčně německy! A otevřel-li kdy po česku ústa bylo to pouze na vypeskování. Hned o první jeho přednášce Ehrenberger se s ním nepohodl. Ehrenberger nevěda při jeho němčině co si dlouhou chvíli počítí, hrál si s papírovými mundrlíky — a on zpozorovav to, na katedře povstal a dlouhou letanijí rozmanitých přezdívek a nadávek ho poctil a svoje kázání těmito slovy ukončil: „Protože jsi z čerta, neslyšíš slovo Boží!“ Ale jemu to tuze k srdci nešlo — vědělf Ehrenberger málo, mluví-li o nebi neb o pekle! Od té doby mu jasného oka neukázal. „A teď měl přijíti“ — vypravuje Ehrenberger dále — „a já stál na místě hanby! A ten učitel jako by věděl, čeho se bojím, naschvál mě tak dlouho státi nechal, až se stalo, čeho jsem se hrozil — až pater katecheta přišel. Jako na zlatém koni běžel mu učitel vstříc, pojal jej za ruku, vedl přímo ke mně — a pak tu moji na knoflíku vyvěšenou vinu jemu ukazoval. Pater katecheta se zasmál z plných plic a tu otcovskou radu mi udělil, abych šel do Korouhve (jméno mého rodiště) hřibata pást. Pak mne odsoudili do poslední lavice na tak zvaný „Schandbank“ — a od té doby si mne ani nikdo nevšímal. Já tomu byl rád; alespoň se mě nikdo na nic neptal a v posměch neuváděl. Netrvalo to však dlouho a opět jsem se stal předmětem veřejnosti. Při službách Božích jsme zpívali německé písně; ty si musil každý opsati — já to udělal také. Ovšem, já psal, jak jsem věděl — a pak zpíval, jak psáno bylo. Ale nebylo to asi dobře po německu, neboť se mému zpěvu vezdy podle sedící chlapci smáli. A když jsem jednou na místě: „Du bist alle Zeit heilig“ zazpíval: „Du bist alle Zeil h a u l i k“, tu se takový povyk strhl, že to pater katecheta u oltáře zpozoroval. Hned na cestě z kostela nastalo vyšetřování stran toho smíchu v kostele, a moje přetěžká vina vyšla na světlo. Pater katecheta se tak rozhorlil, že mě po tváři pohladel, až se mi v očích zajiskřilo v průvodu těchto potěšitelných slov: „Ty mamlase! teď se klid, odkud jsi přišel a již mi do školy nechod — jen pro ostudu a pohoršení tady jsi!“ — Já u p o s l e c h l, a ještě v tu hodinu k rodičům pospíšil, abych pověděl, co se děje. Otec dle mého vypravování soudil, že nemám dosti schopné hlavy — a že se to nutiti nedá — a že budu muset zůstatí doma. Ale

matka ve svém milujícím srdci jsouc těžce uražena doložila, že já dosti schopen jsem — než ten učitel s tím katechetou že musejí být učinění tulipánové — a že sami ničemu nerozumějí. V tom však se s otcem docela shodovala, že do té mučírny již více nepůjdu. Než co nechtěl řas? Toho ještě dne jsem se poškorpil se sousedovým chlapcem, a když jsme se rozmanitými přezdívkami ctili, řekl on mi také: „Sprostý student a pater Vyklouz!“

Tyto predikáty si v Korouhvi utržil každý, kdo studovat počal a pak toho nechal. Ó, ten „sprostý student“, a ten „pater Vyklouz“, to byla osudná slova! Matka Ehrenbergrova uslyševši to rozhněvala se tak, že jsem ji před tím nikdy tak ani neviděl. „Cože? mé dítě má býti terčem útržků!“ Zvolala téměř s pláčem. „A nebude, celému světu na truc nebude! Musí studovat, a kdyby na to půl statku padlo! Ty, táto, půjdeš zítra do Poličky, tam to u těch kantorův okopeš — a z hocha musí býti kněz nebo pán, ať se co chce děje!“ Otec to šel vskutku okopávat, a po dvoudenní přestávce počala studie na novo. „Oh, ten tatiček to dobře okopal!“ líboval si Ehrenberger. „To musil míti nějakou zlatou motyčku!“ Od toho okopání jsem byl jako na novém světě. Učitel samá laskavost — pan katecheta samá přízeň — já udivením trnul. Smát se mně nesměl nikdo — a brzy ani nemohl; neboť při moudrém se mnou nakládání to začalo chodit — já přemáhal obtíž za obtíž, až se celá škola divila — a na konci roku měl jsem na vysvědčení náramnou letanii samých „sehr gut.“ Také jsem opravdu hodně po německu prolamoval, jen že se mi to ještě trochu mátl, nejvíce s Zeitwortem a Geschlechtswortem. Ale to nic nedělalo — a já po prázdninách pěkně do Litomyšle do parvy (prvé latinské) se stěhoval. Bylo divení a povídání o tom po celé vsi, že už jdu na latinské školy.“

Ale ty latinské školy — ty mu teprv daly! Tam teprve nastával zápas poslední a boj na život i na smrt s tou nešťastnou němčinou — i měl co dělat, aby zvítězil. Nový pan professor chtěje se přesvědčiti, jak se žáci v rozbírání německé mluvnice znají, dal jim písemný úkol na vypracování ve škole, čemuž se „komposice“ říkalo. Dle toho vypracování žáky pak po lavicích rozsázel, tak že žáci s lepší prací seděli napřed — s horší však přicházeli na zad. Ehrenberger se ocitl v poslední lavici ještě asi s pěti chlapci. Pan professor je nazval „Kreuzherrn“ (křížovníci) — kterážto hodnost se zakládala v tom, že komposice jejich dvěma čarami na kříž přetrženy byly a navrchu stálo velikými písmeny červeným inkoustem: „sehr schlecht,“ a při tom jim radil, aby se raději před časem na normálku do třetí třídy vrátili, dříve nežli prý by je musil vyhnati. V ten den jim také přísně zakázal po česku mluvit — a takovou knížku od sebe vydal, do které se každý zapsati musil, kdo se toho hříchu dopustil a česky promluvil. Říkalo se té knížce „signum.“ Ehrenberger tam byl první a uloženo mu bylo za trest následující větu pětsetkrát opsati: „Wer Anspruch auf Bildung machen will, der darf nicht böhmisch sprechen.“ (Kdo chce dělati nároky na vzdělání, nesmí česky mluvit.) Ehrenberger ze všeho znamenal, že jest asi na těch místech, jako před rokem ve třetí třídě na hlavní škole v Poličce. I psal domů, že to nejde s patrným navržením, aby to přišel tatiček zase okopat. — Přišel, ale tenkrát mu zle posvítíl! Od té doby byl každého dne vyslýchán — pan professor vysvětloval, jak nejlépe uměl — trápil se s ním ve škole i po škole — když to nechtělo jíti po dobrém, pomáhal pěsti a dlaní. — „Ó, to byly časy,“ líčí Ehrenberger, „na které snad ani v hrobě nezapomenu!“ Dobře mi při tom

dělalo ještě to, že jsem jak pravidla z latinské mluvnice, tak i to, co se nám ze zeměpisu a z počtářství ukládalo, pokaždé jako otčenáš z paměti uměl, ačkoliv mi sotva dvacáté slovo srozumitelné bylo. Já mluvil o aequátoru, o ekliptice, o Wendekreisích, atd., jako by to hnilice byly — a tu říkával pan professor: „Ich hatte dich längst aufgegeben, aber weil du fleissig bist, will ich es nicht thun!“ (Již jsem tě chtěl dávno obětovati, ale poněvadž jsi pilen, nechci to učiniti!) A tomu bylo novou pohnutkou, že trápil sebe a mne, aby tu němčinu a za ní latinu něáko do mne vhečmal. Konečně po kolikaměsíčním namáhání pukla ta česká kůra na mém mozku, a já pochopil ono veliké tajemství: co to je subjekt — jak se musí verbum podle něho konstruovat . . . a jiné mystické věci toho druhu. Pak to počalo choditi bez obtíží; a když jsem ještě preterita a supina (tvary to slovesné) přemohl, chodilo to, jako by namydlil. Také pana katechetu, jemuž se religionista říkalo, měl jsem na své straně. Ovšem jiní chlápci mu leccos naschvál tropili, utrhajíce mu, že prý za dvacetník ademinence dává; ale já tomu nevěřil, vezdy tiše se chovaje a každou lekcí jako na kolovrátku odřikati znaje. Za to mě pan religionista chválil; jen když jsem se někdy při odřikávání s tím prožluklým Geschlechts-wortem zmátl, tu mi obyčejně domlouval: „So lass doch einmal den alten Honzíček Tolpač fahren!“ (Tak už jednou upušt od toho starého Honzíčka Tolpače!) Na konci toho roku jsem dostal dvě eminence a tři primky — i byl jsem učiněný student a hotový Němec. Doma o prázdninách byl bych se málem s rodičí ani nedomluvil, neboť každé moje třetí slovo byl nějaký německý odpadek. Ale rodičové byli tomu povděční, chlubíce se tím: jak prý již krásně němčinu zatrhují. Když jsem jim vypravoval, kolikrát jsem měl z komposice „ohne“ — jak často jsem musil „aufsagovat“ — jak byl pan professor „streng,“ a co jsem se „nabifloval,“ poslouchali s radostí, a když jsem jim také Otčenáš po latinsky vyřikal, a oni si vzpomněli, že panáček u oltáře také cosi takového říká: „tu sepal otec samým podivením ruce a matka se dala do pláče.“

(Příště dále).

BESEDA.

Poznámky z cesty do Belgie.

Píše A. A.

Na cestě z Kolína do Cách jeli jsme velmi dlouhým tunelem. Světla ve vagonech byla rozžata. Krajina je pahorkovitá, pole, lesy listnaté a jehlíčnaté se střídají, co chvíli viděti vysoké komíny továren nebo doly. Dva z mých spolucestujících baví se hrou v karty, výhry a prohry zapisují tužkou na stěny vozu.

Na nádraží v Cáchách sešel jsem se se Švédem, silným a vysokým jako hora, zvláštní podoby v obličejí. Mluvil poněkud německy, jel také na výstavu do Lutychu. Na další cestě projeli jsme asi patnácti tunely. Blížíme se hranicím Belgie. Kam dohlédnouti lze není viděti zoraného polička. nýbrž toliko svěží zelené pastviny, živými ploty rozdělené, a na nich stáda pěkných krav.

Na hranicích přesedli jsme do čistých vozů belgických, vedení vlaku převzali mladí čilí konduktéři, z nichž francouzština se jen sypala. I mne oslovil jeden dlouhou rychlou řečí, z níž jsem ničemu nerozuměl. (Byl jsem před tím na to hrd, že i hovor s konduktérem jsem nacvičil po francouzsku z knížky „Snadno a rychle.“) Odpověděl jsem, že jedu do Lutychu, hodilo-li se to za odpověď, nevím. Celní prohlídky nebylo.

Když jsme přijeli do Belgie, bylo dle času středoevropského 10 hodin. V Belgii bylo 9 hodin, tedy o hodinu méně, spravujít se tam dle hvězdárny Greenwichské.

Město Lutych zdaleka poznati bylo dle množství praporů, jimiž na všech stranách bylo ozdobeno. Na nádraží lutyšském bylo odrážeti útoky těch, kteří s křikem se dotírali, nabízejíce vstupenky a různé průvodčí knížky cestujícím. Sluhové pak z hotelů přímo tahali se o nás. Našel jsem si pokojík v hostinci druhého řádu za 5 franků se snídaním. Levnější sotva kde bylo se lze ubytovati. Ač na oknech hotelu byly chlubné nápisy „man spricht deutsch“, přece tam nikdo německy neuměl. Majitelka, starší dáma, mluvila pouze francouzsky a flámsky, ráda vypravovala a já rád chvíli večer poslouchal, rozhovořila-li se flámsky, tou měkkou mazlivou řečí, již není těžko rozuměti tomu, kdo dobře německy umí.

Město Lutych, po francouzsku Liéž, má malebnou polohu v údolí a na pahorcích na stoku splavné Maasy s Ourthou. Čítá kromě četně obydlených předměstí 160.000 duší. Okolí chová v hlubinách země nesmírné bohatství uhlí, takže jen horníků v uhelném obvodu Lutyšském pracuje více než 35.500.

Uhlím stal se Lutych nejprůmyslnějším městem v Belgii. Železárny, sklárny, tavníky mědi a zinku, továrny na stroje, motorové vozy a tkalcovny živí tisíce a tisíce lidu dělnického. Ale nejproslulejším stal se Lutych výrobou zbraní. Kroniky vypravují, že již před rokem 1350 sestrojili v Lutychu dělo na obranu města. Později ve století 16. byl Lutych hlavním tržištěm válečných zbraní v západní Evropě. Nyní výroba zbraní v Lutychu a okolí zvláště zkvétá. Dělají se všechny druhy od dětské hračky až po největší děla i kusy historické. Na 70.000 dělníků živi se výrobou zbraní. Menší částky zbraní hotoví se doma. Všecky zbraně jsou před prodejem přísně vyzkoušeny a proto také hledány a dobře placeny.

Již z tohoto stručného vypravování je zřejmo, že obyvatelstvo vyznačuje se pilností a dovedností. Dle původu a řeči patří k Wallonům, to jsou míšenci krve germánské a románské. Proto také píli a vytrvalost spojují s ohnivostí a láskou k volnosti, jaké u severanů neshledáváme. Letoru obyvatelstva bylo lze návštěvníkům výstavy pozorovati nejlépe na večer a v noci. V tu dobu rozproudí se v ulicích Lutyšských nejbujnější život. To dělník Lutyšský směje se, výská a zpívá až do třetí, čtvrté hodiny ranní, jakoby ani odpočinku nepotřeboval. Není divu, že také děti jsou plny smíchu a čtveráctví. Když jsem na výstavě v oddělení školském studoval, přišla učitelka se zástupem 13—14letých dívek, které se na ni věšely. smály se a dováděly, ale v patách za nimi byl starý sluha, který asi mladým srdéčkům špatně rozuměl, poněvadž je bez okolků i s učitelkou z oddělení školského vyhnal. (Příště dále.)

ZPRÁVY.

Slovanským rodičům. Hrozí-li příbytkům lidským veliká voda, jež by zaplavila místnosti, staví se rychle hráze, jež zabraňují přístupu záplavy.

Dnes hrozí zátopa a bouře nevěry lidské společnosti. Zdá se, že stále více a více vystupují bouřící vlny, že chtějí zatopiti vše, co dosud náboženstvím dýše, ječivým proudem pohlcují nové a nové oběti, které zanedbaly prostředků k záchraně. Brzo tu, brzo tam, hroutí se kus budovy společenské ve zříceniny náboženské, z nichž věje, burácí víchr nespokojenosti, bojů . . .

Tu se nemají stavěti hráze? Není bouře tato nebezpečnou?

Břehem spásy, člunem záchrany je v pravdě křesťanská rodina! Nemá-li dorůstající pokolení podlehnouti virům hubivým, musí býti v jeho srdci zakořeněno náboženské přesvědčení, ne namerování několika vět z katechismu, tak hluboce jako kořeny staletého dubu, jimž sebe větší víchr klátí sice, nikdy však nevyvrátí!

Rodiče, matko, otče, učitelé, ba spíše vychovateli! Ruku na srdce! Co je tvým cílem? Chceš viděti národ, vlast šťastnou? Chceš dosíci vnitřní spokojenosti naší mládeže, mužů, žen, nás všech? Kde je cesta? Jaká první podmínka? Rozvaž! Nedávej se másti pýchou, osobní nenávisť, nedbej vlastního zisku, zanech sporů strannických, upřímně-li pak se vysloviš, bude to slovo: **Náboženství!** Náboženské přesvědčení!

V rodině již musí býti vsazeno símě to, v útlém mládí dítěti, nevinnému srdci předně: **poučnými slovy.**

Jaký pohled! Hle, dítě na klíně matčině! Matička, to zlaté srdce mateřské, učí spínati útlé ručičky dítěte, učí se je modliti. Očka dítěte září radostí při vypravování o Božském dítěti, o Spasiteli.

Takové vyučování nemá pouze významu mžikového, chvilkového! Ne, tyto dojmy trvají, putují životem, jsou dítěti ochranným duchem, když dospěje a když se kol něho pění tůně života . . .

Slova však pouhá nedostačí!

K pravé výchově křesťanského života dospívá se hlavně

dobrým příkladem!

Slova dojmají, příklady táhnou! Rodiče draží! Viděli jste již obraz sv. rodiny, jak malý Ježíšek s Marií a sv. Josefem ubírají se do chrámu? Blažené, šťastné dítě, které v průvodu matky, otce spěchá k oltáři Božimu, k bohoslužbě, ke svatým svátostem, blažené dítě, jež společně s rodiči se modlí ráno večer i při jídle, dítě, které vidí příklad rodičů a napodobuje jej!

Rodiče, nezapomínejte, že je dítě jako fotografem, který zachycuje vše, co u vás vidí: Chůzi a jednání, dobré i špatné stránky! Proto však právě je výchova v domě otcovském tak důležitá, že dítě může pozorovati na příkladu vlastních rodičů to, o čem je tito poučují.

Dojmy, které po celý život trvají jasny, zřejmy, stále působí, ty musí záhy s láskou býti podány! Nic se nevštěpuje tak snadno, jako to, co vidělo a slyšelo dítě v domě otcovském!

Kterýsi slavný muž pravil, že se výchova u dítěte může v 7. roce považovati za skončenu. Je to pravda! Neboť vše v pozdější době může býti jen rozvoj a postup toho, co rodiče dítěti vštípili.

Rádnou výchovou rodiče i sobě bohaté prameny útěchy a klidu opatřují i společnosti prokazují služby nesmírné.

Otče, matko! Jak dlouho to bude trvati a loučí se s tebou syn tvůj, odchází z domu otcovského dcera tvá. Jdou v dáli od tebe, do světa, by tam si dobyli vezdejšího chleba, nebo se dále vzdělali. „Co bude z toho dítěte v cizině?“ tázal se již často starostlivý otec, pečlivá matka. Tehdy zbývá jen to potěšné, blaží myšlenka a vědomí rodičů, že pečovali vždy o křesťanskou výchovu, že dosti ozbrojili dítě proti útokům zevnějšího násilí nevěry a „moderní, svobodné mravnosti.“

Jak je dnes ohroženo dítě tisíci a tisíci nebezpečími ve světě, které nepřipraveno a nezkušeno spěje ve vír životní! Věru, přísná a obrovská zodpovědnost rodičů ve výchově!

A nemohou zajisté lépe spolupracovati na stavbě království Božího na zemi, nemohou lépe bojovati v boji mezi pravdou a lží, světem a temnotou, klidem a zoufalstvím, štěstím a záhubou společenského života, jako výchovou v pravdě křesťanskou! **Rodiče, čtěte a čtěte opět!** Jos. A. O.

Dialektický slovník moravský. Ve dnech nedávných dotiskl se v Praze nákladem České Akademie 1. svazek (274 stran) nového díla moravského folkloristy, školního rady Bartoše. Je to dialektický slovník moravský, t. j. slovník všech moravských nářečí, jímž důsledně se dovršuje jeho Dialektologie moravská. První svazek obsahuje písmeny A—O, v druhém svazku bude ostatek. Dílo to jest důležité nejen proto, že vsobě zahrnuje všechna slova i vazby, jimiž nářečí moravská odlišují se od spisovné češtiny, nýbrž hlavně proto, že tu zachováno mnoho slov i vazeb pěkných, původních a přesných, jimiž jazyk spisovný může rozhojnit a doplnit svou zásobu.

Doporučujeme vhodné knihy a časopisy.

Nakladatel A. Piša v Brně.

Rud. Dvořák, **Dějiny markrabství moravského** seš. 7. a 8. Cena za sešit 40 hal.

Sešity tyto obsahují dobu Habsburků od Ferdinanda I. až po Ferdinanda II., tedy od sloučení zemí českých, rakouských a uherských pod žezlem habsburským až do počátku války třicetileté. Vedle dějin politických přihlíží se tu také stále k vývoji zřízení zemského, které na počátku tohoto období jest poněkud obšírněji vyloženo, a také se zevrubněji vykládá stav věcí náboženských, čehož jest potřebí, poněvadž v něm hlavně dlužno hledati příčinu potomního povstání českého, k němuž se Morava na konec také připojila. Také se hledí k povahám a působnosti vynikajících osob, jakými jsou na př. Karel st. z Žerotína a kardinál František z Ditrichštejna, s jichž osudem nejsmutnější oddíl dějin našich tak těsně byl spojen. Také jsou zde obsaženy četné zmínky o tehdejší vzdělanosti, zvláště při vypsání dějin Jednoty bratrské, jejíž členové po té stránce prosluli nejvíce.

Epigramy. 1901—1905. Sestavil L. Havluj. Kniha prvá. Plané trnky. Cena K 1.

Nákladem benediktinské knihtiskárny v Brně:

V bouři života. Román. Napsal Fr. Srbený. Cena 1 K 60 hal.

Nakladatel Dr. A. Batěk v Plzni:

O nerostných barvivech žlutých. Podává Dr. Alexander Batěk.

Nakladatel Alois Wiesner v Praze II., 1196:

Nádherného díla „**Moravský Kras**“ vyšel sešit 5. Doporučujeme co nejvřeleji!

Nákladem Zemského Ústř. spolku jednot uč. v Král. Českém **Učitelský kalendář** na rok 1905 - 6 s přílohou „**Naše sebevzdělání.**“ Cena 1 K 60 hal.

Můj systém. 15 minut denní práce pro zdraví. Napsal J. P. Müller. S 41 obrazy. Z dánštiny dle 5. vydání přeložil M. Smíšek. Kniha velmi pozoruhodná. V komisi knihkupectví Grosman a Svoboda v Praze. Cena v barvotiskové obálce 2.50 K.

Nákladem Politického družstva tiskového v Hradci Králové:

Návštěvou u Slovanů. Píše Dr. Fr. Reyl.

Otroctví zrušeno křesťanstvím. Píše Dr. Josef Samsour.

Z domácnosti sociálních demokratů. Prozrazuje J. P. Hradecký.

O zázracích Kristových. Sestavil Jan Bělina.

O manželství. K úvaze podává Prokop Zaletěl.

Je-li úcta Panny Marie oprávněna? Napsal R. Mars. Přeložil S. Čestínský.

Nákladem vydavatelstva „Serafínských Květů“:

Svatý František. Kalendář terciářů českoslovanských na rok 1906.

Nákladem J. R. Vilímka v Praze:

Říše nerostná obrazem i slovem. Pro všechny kruhy vzdělaného obecnstva dle dra. R. Braunse upravil Jan John. Právě vyšel 10 sešit. Cena seš. 60 hal.

Na vlnách Orinoka. Román Julia Vernea. S četnými ilustracemi. Vychází ve spisech J. Vernea v sešitech po 30 hal. Právě vyšel sešit 20.

V Knihovně Malého Čtenáře vycházejí v ilustr. sešitech po 10 hal. Wenigovy »Bohatýrské zvěsti«. Právě vyšel seš. 8 9.

V »Knihovně mládeže dospívající« vyšel 28. seš. Hlouchova románu »Požár na Východě« a 5. sešit románu »Mstitelc« od Pavla d'Ivoi. Illustrovaný sešit 20 hal.

Dívčím srdcím, knihovna pro dívky, přináší povídku A. N. Anněnské »Teta Věra« v překladu P. Maternové, s ilustr. K. Šimůnka v sešitech po 10 hal. Právě vyšel sešit 5. a 6.

Podrobná mapa Moravy a Slezska. Vyšel sešit 12., obsahující mapu okolí Bruntálu, Rýmařova a Frývaldova.

Malého **Ottova Slovníku naučeného** vyšel sešit 65.—68.

Snažná prosba administrace „Vychovatelských Listů“.

Nelze nám povinností svým dostáti, jestliže ti, kteří dosud nezaplatili, neodkladně nám předplatného nepošlou. Učiňte tak ihned, koho se to týče, prosíme snažně!

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze administraci posílá se předplatné. —

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Príspevky se honorují.

Inserty účtují se levně.